

Sygn. akt III AUa 1146/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Monika Kowalska
Sędziowie:	SSA Iwona Łuka-Kliszcz (spr.) SSA Halina Gajdzińska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Monika Ziarko

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **Z. P.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

o podleganie ubezpieczeniom społecznym rolników

na skutek apelacji wnioskodawcy Z. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach Wydziału VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 czerwca 2012 r. sygn. akt VI U 315/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1146/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie **Z. P.** od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 23 stycznia 2012 r. stwierdzającej ustanie wobec niego ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 1 kwietnia 2005 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca Z. P., ur. (...), podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy od dnia 3 grudnia 1998 r. jako rolnik. Z dniem 1 lipca 2000 r. rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie konserwacji i naprawy pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli. O tym fakcie nie poinformował organu rentowego ani nie przedstawił zaświadczeń o kwocie podatku dochodowego za 2004 r. Organ rentowy powziął wiadomość o prowadzeniu przez wnioskodawcę działalności gospodarczej w dniu 30 listopada 2011 r. z Urzędu Gminy O.. Potwierdził to też Naczelnik Urzędu Skarbowego w S. w piśmie z dnia 30 grudnia 2011 r., dodatkowo informując, że wnioskodawca nie zgłaszał przerw w prowadzeniu działalności gospodarczej. W dniu 25

listopada 2011 r. wnioskodawca wystąpił do Urzędu Gminy O. o zmianę wpisu w (...), z którego wynika, że działalność gospodarczą prowadził nieprzerwanie od lipca 2000 r. Zawieszenia działalności gospodarczej dokonał dopiero z dniem 10 lutego 2012 r., a decyzją z dnia 15 lutego 2011 r. został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników.

Wobec powyższych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 maja 2004 r., zgodnie z którym rolnik lub domownik, który podlega ubezpieczeniu rolniczemu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie działalności gospodarczej, podlega nadal temu ubezpieczeniu, jeżeli w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej złoży Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia oraz udokumentuje spełnienie warunków opodatkowania prowadzonej przez niego działalności gospodarczej w formie zryczałtowanego podatku dochodowego w terminie 7 dni od daty otrzymania dokumentu ustalającego przez organ podatkowy tę formę opodatkowania. Ponadto stosownie do treści art. 5 a ust. 1 i 2 w.w ustawy w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 maja 2004 r. rolnik lub domownik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą zobowiązany jest do dnia 14 lutego każdego roku po rozliczeniu roku podatkowego złożyć Kasie zaświadczenie właściwego organu podatkowego o wysokości należnego podatku za miniony rok. Jeżeli kwota ta przekracza 2.528,00 zł, ubezpieczenie rolnika lub domownika ustaje z końcem kwartału, w którym zobowiązany był on złożyć zaświadczenie. Ten sam skutek ma niezłożenie tego zaświadczenia w powyższym terminie. Skoro zaś wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą od 1 lipca 2000 r. i nie zawiadomił o tym organu rentowego ani nie przedłożył w terminie do dnia 14 lutego 2005 r. zaświadczenia o kwocie należnego podatku za 2004 r., to już z tego powodu, w ocenie Sądu Okręgowego, słusznie został wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 1 kwietnia 2005 r. Ponadto Sąd Okręgowy przyjął, że wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą nieprzerwanie. Nigdzie nie zgłaszał bowiem przerw w prowadzeniu działalności, zaś we wniosku złożonym w Urzędzie Gminy w O. w dniu 25 listopada 2005 r. sam potwierdził, że działalność prowadzi nieprzerwanie od lipca 2000 r. W konsekwencji Sąd pierwszej instancji uznał, że nie ma podstaw do zmiany zaskarżonej przez wnioskodawcę decyzji organu rentowego i jego odwołanie oddalił.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wywiódł wnioskodawca Z. P., domagając się jego zmiany i stwierdzenia, że nieprzerwanie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 kwietnia 2005 r.. Podniósł przy tym, że pomimo podjęcia pozarolniczej działalności gospodarczej od dnia 1 lipca 2000 r. nadal podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników i terminowo opłacał składki na to ubezpieczenie. Zaś o zmianach w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), które obowiązywały od dnia 2 maja 2004 r. i nakładały szereg obowiązków, w tym konieczność przedkładania Kasie zaświadczenia o wysokości kwoty podatku, nie wiedział i nie został nigdy poinformowany. Ponadto apelujący podniósł, że nie prowadził pozarolniczej działalności gospodarczej przez cały czas, albowiem miał przerwy z uwagi na zły stan zdrowia oraz konieczność pomocy choremu ojcu mającemu 76 lat w niektórych pracach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem nie zawiera argumentów prawnych, pozwalających podważyć prawidłowe rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela wywody prawne Sądu pierwszej instancji oraz interpretację przepisu art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), którą w całości przytoczył, tak więc nie zachodzi potrzeba jej powtarzania. Należy jedynie podkreślić, że w związku z dokonaną z dniem 2 maja 2004 r. zmianą powyższej ustawy (ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw – Dz. U. Nr 91, poz. 873) rolnik lub domownik, prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą podlegający ubezpieczeniu społecznemu rolników został zobowiązany m.in. do udokumentowania Kasie wysokości należnego podatku za poprzedni rok podatkowy poprzez złożenie zaświadczenia właściwego organu podatkowego do 14 lutego każdego roku począwszy od 2005 r. Zaś niezachowanie tego terminu, o ile nadal prowadzona jest pozarolnicza działalność gospodarcza, jest równoznaczne z

zaistnieniem okoliczności powodujących ustanie ubezpieczenia z końcem kwartału, w którym rolnik lub domownik zobowiązany był złożyć zaświadczenie.

Tymczasem apelujący podlegając ubezpieczeniom społecznym rolników prowadził równocześnie pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 1 lipca 2000 r. i nigdy nie zawiadomił Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o podjęciu tej działalności, a w 2005 r. nie złożył też zaświadczenia o wysokości należnego podatku z tytułu prowadzonej działalności za miniony rok (2004 r.). Przez swoje zaniechanie utracił w konsekwencji możliwość ubezpieczenia społecznego rolników z mocy ustawy. Skutek takiego zaniechania ustawodawca określił bowiem w ten sposób, że niedostarczenie dokumentów powoduje ustanie ubezpieczenia społecznego rolników z końcem pierwszego kwartału 2005 r. Wprowadzone zmiany przewidziane w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników stanowiły element zapoczątkowanej zmiany ograniczającej krąg uprawnionych do ubezpieczenia społecznego rolników prowadzących również działalność gospodarczą. Przy zbiegu obu tych podstaw ubezpieczenie społeczne rolników mieli zachować prowadzący działalność gospodarczą rolnicy, dla których stanowiła ona uzupełnienie a nie główną działalność i źródło dochodów. Łączyło się to z wprowadzeniem okresowego (corocznego) obowiązku zawiadamiania o wysokości podatku ze skutkiem ustania ubezpieczenia przy niedochowaniu terminu zawiadomienia. Rozwiązanie to potwierdziła kolejna ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych ustaw (Dz. U. Nr 150, poz. 1248) oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 marca 2006 r. (sygn. akt P 8/05, OTK-A 2006 nr 3, poz. 28), w którym Trybunał orzekł, że art. 5 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw jest zgodny z art. 2 i art. 32 Konstytucji RP.

W konsekwencji sam fakt braku udokumentowania organowi rentowemu, w jakiej formie jest opodatkowana prowadzona przez Z. P. pozarolnicza działalność gospodarcza, ani nie przedłożenie dokumentów o wysokości należnego podatku (zaświadczenia właściwego urzędu skarbowego) spowodowało ustanie ubezpieczenia społecznego rolników, co nastąpiło z mocy samego prawa, a decyzja KRUS w tym przedmiocie jest jedynie deklaratorywna, czyli ma charakter potwierdzający.

Bezzasadnie apelujący powołuje się na niewiedzę i podnosi, że KRUS winien go poinformować o wprowadzeniu obowiązku złożenia zaświadczenia o wysokości podatku oraz o skutkach niezachowania przewidzianego na to terminu. Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w pełni podziela pogląd prawny wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2008 r. (I UK 287/07, OSNP 2009 nr 13-14, poz. 182), zgodnie z którym Kasa nie miała takiego obowiązku. Nie wynika on z przepisów art. 5 ust. 1 i 3 ustawy zmieniającej. Błędne jest twierdzenie, iż organ rentowy winien zawsze i w sposób ogólny pouczać ubezpieczonych o zasadach podlegania ubezpieczeniu, szczególnie w sytuacji zmiany przepisów i wprowadzania dodatkowych obowiązków, których niedopełnienie pociąga za sobą dotkliwe skutki dla ubezpieczonych. W powołanym wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, iż brak jest podstaw do przyjęcia, że obowiązek taki wynikać ma z zakładanego a priori obowiązku Kasy dbałości o interes ubezpieczonych.

W postępowaniu administracyjnym chodzi bowiem o indywidualne postępowanie w sprawie (art. 9 k.p.a.), a nie o powszechny obowiązek pouczenia o zmianach w ustawie. Tam gdzie ustawodawca zastrzega pouczenie ubezpieczonego, tam też je wyraźnie określa (np. art. 39a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) i tylko w takim zakresie jego brak może rodzić skutki prawne. Przeciwnie stanowisko trudno zaakceptować, gdyż nie uzasadnia go szczególny przedmiot regulacji. W systemie ubezpieczeń społecznych utrwalone były już poprzednio zasady zbiegu ubezpieczenia społecznego powszechnego i ubezpieczenia społecznego rolników. Polegały one przede wszystkim na tym, że prowadzenie działalności gospodarczej wykluczało ubezpieczenie społeczne rolników (art. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą, tekst jedn.: Dz. U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.). Wprowadzenie od 1 stycznia 1997 r. wyboru ubezpieczenia społecznego rolników (art. 2 ustawy z 12 września 1996 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, Dz. U. Nr 124, poz. 585) lub pozostawania w takim ubezpieczeniu po rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej (art. 5a ustawy o ubezpieczeniu rolników w wersji od 1 stycznia 1997 r.), nie oznaczało odstąpienia od powszechnych zasad podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Niepodleganie rolnika ubezpieczeniu z tytułu działalności gospodarczej stanowiło dla niego określone dobrodziejstwo i wyjątek od wcześniejszej zasady, że był to podstawowy (wyłączający ubezpieczenie społeczne rolników) tytuł ubezpieczenia.

Obecnie staje się to aktualne ze względu na niewysoką granicę podatku warunkującą pozostawanie w ubezpieczeniu społecznym rolników. Konstytucja stanowi, że zakres i formy zabezpieczenia (w tym ubezpieczenia) społecznego określa ustawa (art. 67), co oznacza, że to ustawodawca decyduje o zasadach podlegania ubezpieczeniu i na tle rozwiązań przyjętych w art. 5 ust. 1 i 3 ustawy z 2 kwietnia 2004 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził we wskazanym wyżej wyroku, że nie nastąpiło ograniczenie praw lecz dozwolona zmiana.

Ponadto to apelujący podjął pozarolniczą działalność gospodarczą na gruncie obowiązujących przepisów określających prawa i obowiązki związane z tą działalnością, w tym obowiązki w zakresie podatków czy podlegania ubezpieczeniu społecznemu i opłacania składek na to ubezpieczenie. Zaś jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania działalności gospodarczej w decyzji KRUS z dnia 1 marca 1999 r. (k. 6 a.r.) stwierdzającej podleganie przez wnioskodawcę ubezpieczeniom społecznym rolników, został on pouczone o obowiązku poinformowania KRUS o podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej, jednakże nigdy tego nie uczynił. W związku z omówioną wyżej zmianą przepisów, jaka została wprowadzona z dniem 2 maja 2004 r. organ rentowy, wysyłając pisemne pouczenia dla rolników podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników i prowadzących działalność gospodarczą – informował o zaszytych zmianach w ustawie i przewidzianych obowiązkach. Jednakże z uwagi na fakt, że wnioskodawca nigdy nie poinformował KRUS o fakcie podjęcia działalności gospodarczej, to trudno zarzucać, że nie została mu w tym trybie udzielona informacja o konsekwencjach prawnych wynikających z jego sytuacji, skoro organ rentowy nie miał nawet wiedzy o prowadzeniu przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uznał, iż podniesione w apelacji zarzuty okazały się nieusprawiedliwione, albowiem zaskarżony wyrok oparty na niewadliwych ustaleniach faktycznych i odpowiada prawu, a apelacja jako nieuzasadniona podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.